

ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLERİ KANUNU

Kanun Numarası : 772
Kabul Tarihi : 14/7/1966
Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 22/7/1966 Sayı : 12355
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt: 5 Sayfa : 2576

*Bu Kanunun yürürlükte olmayan hükümleri için bakınız
"Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyatı"
Cilt: 1 Sayfa: 957*

BİRİNCİ BÖLÜM*Genel Hükümler*

Madde 1 – Belediye hudutları içinde çarşı ve mahalle bekçileri teşkilatı kurulur.

Bu teşkilat bekçi adayları ve bekçiden teşekkül eder.

Bu teşkilata ait kadrolar ile gelir ve giderleri il özel idare bütçesine bağlı ek bir bütçe ile tesbit edilir ve her türlü işlemleri usulüne göre bu idarelerce yürütülür.

Madde 2 – Çarşı ve mahalle bekçi teşkilatı, en büyük mülkiye amirinin emrinde, genel zabıtaya yardımcı, silahlı bir kuruluştur.

Emniyet teşkilatı bulunan yerlerdeki bekçi kuruluşlarının mesleki amiri, polisin ilçedeki en büyük amiridir. Jandarmanın görev alanında bulunan belediye sınırları içindeki bekçi kuruluşlarının mesleki amiri ise ilçe Jandarma birlik komutanıdır.

Madde 3 – Çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri şunlardır :

A) Genel kolluk kuvvetlerinin derhal müdahalesine imkan bulunmayan acele ve zaruri hallerdeki görevleri,

1. Bir kimsenin can, mal ve ırzına saldırma ve tehditleri önlemek, saldırıyı yakalamak,

2. Suç işlenirken veya işlendikten sonra, henüz izleri meydanda iken sanıkları yakalamak,

3. Kamu düzen ve güvenini bozacak mahiyetteki gösteri, yürüyüş ve karışıklıkların yapılmasına karşı, genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar önleyici tedbirleri almak,

4. Adli kolluk işleriyle ilgili vakalarda, delillerin kaybolmamasını sağlayan muhafaza tedbirlerini almak. (Bekçiler bu bendeki görevlerinin ifasında halkın yardımından da faydalanabilirler.)

B) Genel kolluk kuvvetlerine yardım yönünden görevleri :

1. a) Uyuşturucu maddeler yapılan, satılan veya kullanılan yerleri,

- b) Kumar oynanan genel ve herkese açık yerleri,
 c) Mıntakası dahilinde gizli fuhuş yapanları,
 d) Mıntakası dahiline gelen misafir ve yabancıları,
 e) Halkın sükun ve istirahatini bozanları, saldırgan delileri, rezalet çıkaracak derecede sarhoş olup başkalarını rahatsız edenleri,
 f) Mevzuat ve yetkili makamlarca tayin edilen saatlerden sonra her ne şekilde olursa olsun, halkın rahat ve huzurunu bozacak surette açık ve kapalı yerlerde gürültü yapanları,
 g) Sokak, geçit ve meydanları tıkayarak trafiğe mani olan taşıt ve araçlarını ve diğer engelleri,
 h) Yangın, deprem, su baskını gibi afet ve tehlikelerle ilgili önbilgileri,
 En kısa zamanda polis ve Jandarma ve itfaiye teşkilatına haber vermek ve önlenmesi gerekenleri önlemek,
 2. Bölgeleri içinde bulunan dükkan, mağaza, ev, motorlu araç gibi malların korunmasında sahipleri tarafından noksan alınan tedbirleri tamamlattırmak,
 3. Vazife saatleri içinde gördükleri, işittikleri, şüphe ettikleri şahsı veya hadiseleri, istirahate geçmeden evvel bağlı bulunduğu en yakın kolluk kuruluşuna bildirmek,
 4. Vazife saatleri içinde tahdid edilen mıntkasını fasılsız surette dolaşmak,
 C) Mahalle sakinlerinin istirahat, sağlık ve selametini sağlamak bakımından görevleri :
 1. Yolda hastalanan, kazaya uğrayan, düşüp kalan ve genel durumu itibariyle yardıma muhtaç olanlara yardım etmek,
 2. Yollarda dolaşan kimsesizleri, engellileri, acizleri ve çocukları bizzat yerlerine veya veli veya vasilerine teslim edilmek üzere en yakın kolluk kuruluşuna götürmek, ⁽¹⁾
 3. Bir semt, yer, yol, sokak veya şahıs sormak için başvuranlara gerekli bilgiyi vermek,
 4. Doğum, ölüm, hastalık, kaza, yangın veya afet gibi önemli ve acele haller sebebiyle, yapılacak yardım isteklerinden gücü dahilinde olanları öncelikle yerine getirmek,
 5. Büyük tehlike arz eden yangın ve su baskını gibi afetlerde mahalle sakinlerine derhal bilgi vermek, görevli ekipler gelinceye kadar yerinde ve gerekli önleyici tedbirleri almak,
 6. Kuduz hayvana rastlandığında mümkün ise bunları tecrid ederek zararlarını ortadan kaldırmakla beraber belediyeyi haberdar etmek, bu suretle zararını ortadan kaldıramadığı takdirde itlaf etmek,
 7. Bulaşıcı ve salgın insan ve hayvan hastalıklarını en yakın kolluk kuruluşuna haber vermek,
 8. Elektrik, su, havagazı, kanalizasyon gibi amme tesislerinde vakı arızaları, sokaklara süprüntü atanları, pis su dökenleri, inşaat ve tamirat yapanları, en yakın kolluk kuruluşuna bildirmek,
 Bekçiler diğer kanunlarla genel zabıtaya tevdi edilen görevlerde zabıtaya yardımcı olurlar.
Madde 4 – Çalışma süreleri ve fazla mesai ücreti hakkındaki genel hükümler saklı kalmak şartıyla çarşı ve mahalle bekçileri genel olarak güneşin batışı saatinden doğuşu saatine kadar vazife görürler. Güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan fevkalade hallerde vali ve kaymakamın vereceği emirlerle gündüz de çalıştırılabilir. Bunun dışında her ne suretle olursa olsun, gündüz çalıştırılmazlar.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu alt bentte yer alan "sakatları" ibaresi "engellileri" şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 5 – Çarşı ve mahalle bekçileri 2559 sayılı Kanununun 16 ncı maddesinde belirtilen hallerde silah kullanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Özlük İşleri

Madde 6 – Çarşı ve mahalle bekçisi olacaklarda aşağıdaki niteliklerin bulunması şarttır.

A) Türk vatandaşı olmak,

B) İlkokulu bitirmiş olmak,

C) Askerlik ödevini bitirmiş olup 30 yaşından yukarı olmamak,

D) Görevini yapmaya engel olabilecek bir hastalık veya engelliliği bulunmadığı sağlık kurulu tarafından verilmiş raporlarla tevsik edilmiş olmak, ⁽¹⁾

E) Ağır hapis veya (...) ⁽²⁾ veyahut affa uğramış olsalar bile zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanmak, dolanlı iflas veya yüz kızartıcı başka bir fiilden dolayı hapis cezasından hükümlü bulunmamak, ⁽²⁾

F) Türk toplum telakkilerine göre kötü şöhretli tanınmamak,

G) Kamu haklarından mahrum olmamak, kamu hizmetlerinden mahrumiyet Cezası ile mahkum bulunmamak,

Madde 7 – Bekçiliğe giriş sınavla olur.

Sınav şekil ve usulleri İçişleri Bakanlığınca düzenlenecek bir Yönetmelikle belirtilir.

Madde 8 – Çarşı ve mahalle bekçileri il ve ilçe merkezlerindeki en büyük mesleki amirinin inhası ile vali ve kaymakamlarca aday olarak atanırlar.

Madde 9 – Adaylık süresi 2 yıldır. Bu süre içinde açılacak kursu başarı ile bitirenlerden bir hizmet yılını tamamlamış olanların valilikçe asaleten tayinleri yapılır. Kursta başarı gösteremiyenlerin ilişkileri kesilir.

İki yıl içinde kurs açılmadığı takdirde ehliyeti sabit olanların asaletleri tasdik olunur. Ve bu gibiler ilk açılacak kursa iştirak ettirilir.

Madde 10 – Kursların süresi 3 aydan fazla olamaz.

Bekçilerin meslek içi eğitim ve yetişme esasları ile kursların açılma zamanı, yerleri, süresi ve kursa katılan bekçilere verilecek yolluk ve yevmiyeler genel hükümler esasları dairesinde, İçişleri Bakanlığınca düzenlenecek bir Yönetmelikle belirtilir.

Madde 11 – Bucaklarda görevli çarşı ve mahalle bekçilerinin bucak müdürü birinci, kaymakam ikinci derecede sicil amiridir.

İlçe merkez sınırları içerisinde görevli çarşı ve mahalle bekçilerinin en büyük mesleki amiri birinci, kaymakam da ikinci derecede sicil amiridir.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin sicilleri ilçelerde ilgili dairelerince tutulur.

Madde 12 – İl hudutları içindeki her beldede çalıştırılacak çarşı ve mahalle bekçilerinin adedi en büyük mülkiye amirinin teklifi ve bunlara verilecek aylık ücretin miktarı beldelerin özelliklerine göre 300 liradan az, 800 liradan çok olmamak üzere il genel meclislerince tesbit olunur.

(1) 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle, bu bentte yer alan "sakatlığı" ibaresi "engelliliği" şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Anayasa Mahkemesinin 15/10/2020 tarihli ve Esas No.:2020/14; Karar No.:2020/58 sayılı Kararı ile bu bentte yer alan "6 aydan fazla hapis" ibaresi iptal edilmiştir.

Madde 13 – Bekçi teşkilatı mensuplarının aylık ücret dereceleri ve bunlara tekabül eden kadro sayıları il genel meclislerince tesbit olunur.

Tayin ve terfiler bu derecelere göre düzenlenmiş kadrolara yapılır. Bir üst dereceye terfi edebilmek için bulunduğu derecede Fiilen 3 (üç) yıl çalışmış ve olumlu sicil almış olmak, üst derecede açık kadro bulunmak şarttır.

Terfiye hak kazananların açık kadro sayısından fazla olması halinde yarışma sınavı yapılır.

Aylık ücret derecelerinin tesbiti, terfilerin yapılış şekli, bekçilerin hizmetlerinin değerlendirilişi tarzı bir Yönetmelikle nizamaya bağlanır.

Madde 14 – Çarşı ve mahalle bekçileri adayları ile 15 yıla kadar hizmeti olan bekçilerin 20, 15 yıldan fazla hizmeti olanların 30 gün yıllık izin hakkı vardır. Bu izin tayinlerindeki usule göre verilir.

Mesleki amirin mütalası alınarak vali ve kaymakamlarca verilecek mazeret izinleri bir yıl içinde 10 günden fazla olduğu takdirde yıllık izne mahsubedilir.

Emniyet Teşkilatı Kanununun 61 inci maddesine göre bekçi ve bekçi adaylarına haftada bir gün dinlenme izni verilir.

Madde 15 – Bekçi teşkilatı mensuplarından üstün başarı gösteren bekçiler takdirname ile taltif edilirler.

Hayatını tahlîkeye koyacak şekilde üstün başarı gösteren bekçilere, yılda en çok üç defa aylık ücretleri tutarı kadar ikramiye verilebilir.

Takdirname ve ikramiyeler, İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak Yönetmelikte gösterilen esaslara göre, mesleki amirin teklifi ve vali veya kaymakamın tasvibi ile verilir.

Madde 16 – Çarşı ve mahalle bekçileri 60 yaşına kadar çalıştırılabilir.

Madde 17 – Çarşı ve mahalle bekçileri işten birlikte veya kamu hizmetlerini aksatacak şekilde münferiden çekilemeyecekleri gibi, sendika kuramaz, kurulmuş sendikalara iştirak edemez, siyasi parti ve teşekküllere giremez, siyasi faaliyette bulunamaz ve grev yapamazlar.

Madde 18 – Çarşı ve mahalle bekçileri vazifelerini aksatacak veya menfi yönde etkiliyecek şekilde ticaret ve kazanç getirici faaliyetlerde bulunamazlar.

Madde 19 – Çarşı ve mahalle bekçilerinin vazifeleriyle ilgili olarak riayet etmeleri gereken hususlar İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir Yönetmelikle belirtilir.

(Değişik : 25/7/1967 - 920/1 md.) Bunlar hakkında Emniyet Teşkilatı mensuplarına uygulanan disiplin hükümleri uygulanır. Şu kadar ki, il polis divanlarının bekçiler hakkında verdikleri kararlar valinin tasdiki ile kesinleşir.

Madde 20 – Çarşı ve mahalle bekçileri, işe alınmaya mani suçlardan birini işledikleri takdirde atanmalarındaki usule göre işten çıkarılırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM (1)

Mali Hükümler

Madde 21 – İl içindeki beldelerin tamamına ait çarşı ve mahalle bekçileri kadroları ile bu teşkilatın her türlü ihtiyaçlarına ait teklifler, İlçelerden gelecek isteklerle beldelerin özellikleri de göz önünde bulundurularak Emniyet Müdürlüğüne hazırlanıp valilik kanalı ile zamanında özel idareye intikal ettirilir.

Madde 22 – Bekçi teşkilatı mensuplarının aylık ücretleri, çalıştıkları ayın sonunda bağlı buldukları il veya ilçenin özel idaresince usulüne göre ödenir.

(1) Bu bölümün uygulanmasında ek 1 inci maddeye bakınız.

4 üncü maddede zikri geçen vazife süresi içindeki çalışma şekli ve zamanı ile fevkalade hallerde ödenecek fazla mesai ücretinin ödeniş şekli ve şartları İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak Yönetmelikte düzenlenir.

Madde 23 – Bekçi teşkilatı ve mensupları için alım, satım ve çeşitli harcamalar özel idarelerin tabi olduğu mevzuat içinde yürütülür.

Madde 24 – Özel idarelerce çeşitli kanunlara göre ödenmekte olan kanuni payların hesabında bekçi paraları geliri ayrı tutulur.

Madde 25 – Bekçi paraları yalnız bekçi teşkilatı hizmetlerine harcanır ve yılı içinde harcanmayan miktar ertesi yıla bekçi parası olarak devredilir.

Madde 26 – Bekçi teşkilatı gelir ve giderleri ek bütçenin ait olduğu tertiplerinde gösterilir.

Madde 27 - 36 – (Mülga: 25/7/1967 - 920/3 md.)

Madde 37 – Bekçi teşkilatı hizmetleri ile ilgili her türlü harcamaların tahakkuk memuru, bekçilerin il ve ilçe merkezlerindeki en büyük mesleki amiridir.

Madde 38 – (Mülga: 25/7/1967 - 920/3 md.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Madde 39 – Bekçi teşkilatına ait olup, kendisine teslim edilmiş bulunan araç, gereç teçhizat ve eşyayı zayi, tahrip veya temellük edenler veya bunları tahsis olunduıkları mahal ve maksat dışında kullananlar, kullanılmasına sebep olanlar veya emir verenler hakkında Türk Ceza Kanununun, Devlet malları aleyhine işlenen suçlar ile ilgili maddeleri uygulanır.

Madde 40 – Çarşı ve mahalle bekçileri vazifelerinden mütevellit veya bu vazifelerini ifa sırasında işledikleri suçlardan dolayı Memurin Muhakemat Kanununa tabidirler.

Madde 41 – Çarşı ve mahalle bekçileri zabıta hizmet ve görevleri dışında her ne suretle olursa olsun çalıştırılmazlar.

Madde 42 – Görevini ifa sırasında bekçilere karşı suç işleyenler, genel zabıta mensuplarına karşı suç işleyenler gibi ceza görürler.

Bekçi teşkilatına ait her türlü mal ve kıymetler hukuki ve cezai bakımından Devlet malı hükmündedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Madde 43 – Bekçi adayı, bekçi, bekçibaşı ve büro hizmetlerini yürütmekle görevli personel hakkında 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu hükümleri uygulanır ve 29 Nisan 1330 tarihli Kanuna göre çalıştırılan bekçiler hakkında da 506 sayılı Kanun ile tanınmış haklar devam eder.

Bekçi ve bekçibaşılar 55 yaşını doldurdukları takdirde yaşlılık aylığından yararlanabilirler, bunlar hakkında 506 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin (A) fıkrasının (a) bendindeki 60 yaşını doldurmuş olmak şartı aranmaz.

Madde 44 – Bekçi teşkilatı ve mensuplarının araç, gereç, malzeme ve teçhizatı ile kıyafet masrafları özel idare bütçesine ek bekçi bütçesinden karşılanır.

Bu hükmün uygulanma şekli ve tabanca ve mermilerin ve kıyafetin standardı İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikte belirtilir.

Madde 45 – Bu kanunda sözü geçen yönetmelikler, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç 3 ay içinde yürürlüğe konur.

Madde 46 – 29 Nisan 1330 tarihli Çarşı ve Mahallat Bekçileri hakkındaki Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 – (25/7/1967 - 920/2 md. ile gelen ek madde hükmü olup teselsül için numaralandırılmıştır.)

Çarşı ve Mahalle Bekçileri Teşkilatının personel, yönetim ve hizmet masrafları ile araç, gereç, kurs ve diğer her türlü masrafları ve yönetmelikle tespit olunan giyecek, silah ve teçhizat masrafları Devletçe, il özel idareleri 1967 yılı ek bütçelerine bu maksatla konulmuş bulunan ödenekler toplamını geçmemek üzere, il özel idarelerine ödenir.

Ancak, yeni kurulacak belediyelerle, teşekkül edecek çarşı ve mahalleler için masrafa yapılacak ilaveler ve bekçi teşkilatı masrafları için her il'e tahsis edilecek ödeneğin tevzi esas ve usulleri her yıl İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken tespit edilir.

Geçici Madde 1 – İntibak şekil ve esasları valinin veya görevlendireceği vali muavininin başkanlığında emniyet müdürü, il Jandarma komutanı, özel idare müdürü ve il daimi komisyon üyelerinden birinin katılması ile kurulacak bir kurul tarafından tespit edilir ve uygulanmak üzere atamaya yetkili amirlere bildirilir.

Şu kadar ki, intibak suretiyle verilecek ücret, halen ödenmekte olan ücretten aşağı olamaz.

Geçici Madde 2 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte 29 Nisan 1330 tarihli çarşı ve Mahallat Bekçileri hakkındaki Kanuna göre çalıştırılan bekçibaşı, bekçi, bekçi adayı ve bekçi bürosu personelinden iki seneden fazla fasılasız hizmeti bulunanların bu kanunda belirtilen tahsil şartını haiz olmasalar dahi kesin olarak intibakları yapılır.

İki seneden az hizmeti bulunanlardan ilkokul mezunu ve 60 yaşını geçmemiş olanların aday olarak intibakları yapılır ve bunlar hakkında bu kanunun 9 uncu maddesi hükmü uygulanır.

Bu intibaklar atamaya yetkili amirlerce yapılır.

İntibak sırasında 60 yaşını doldurması sebebiyle ilişkisi kesilenlerden, fasılasız 5 seneye kadar (5 sene dahil) hizmeti olanlara 2500 lira, 10 seneye kadar (10 sene dahil) hizmeti olanlara 4000 lira, 10 seneden fazla hizmeti olanlara da 5000 lira tazminat verilir.

Geçici Madde 3 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte çarşı ve mahallat bekçi teşkilatına ait her türlü taşınır, taşınmaz mallar ve kıymetlerle, para ve alacaklar, borç ve taahhütler ve teçhizat, elbiseler ve araçlar, bekçi hizmetlerinde kullanılmak kaydıyla il özel idarelerine devredilir.

25 Nisan 1966 tarihine kadar tahakkuk etmiş bekçi ücretleri ve bakayası da 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanuna göre il özel idarelerince tahsil edilir ve ek bekçi teşkilatı bütçesine irat kaydolunur.

Geçici Madde 4 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte il genel meclisleri toplantı halinde değilse, bu kanunla il genel meclisine verilmiş olan görev ve yetkiler bir defaya mahsus olmak üzere il daimi encümenlerince ifa olunur.

Geçici Madde 5 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte belediye meclisleri toplantı halinde değilse takdir ve tevzi komisyonuna seçilecek asıl ve yedek belediye meclisi üyeleri belediye encümenince seçilir.

Ticaret odaları meclisi toplantı halinde değilse, bu kuruldan seçilecek asıl ve yedek üye ticaret odası üyeleri arasından oda yönetim kurulunca seçilir.

Geçici Madde 6 – Bu kanunun yürürlüğe girdiği yıla mahsus olmak üzere bekçi paraları tahakkuk ve tahsil edilinceye kadar bekçi teşkilatı mensuplarına verilecek ücretler, mevcut bekçi paraları ile karşılanamazsa bilahare mahsubu yapılmak üzere il özel idarelerince aylık ve ücret tertiplerinden ödenir.

Geçici Madde 7 – Çarşı ve mahalle bekçi teşkilatı mensuplarının aylıkları ve her türlü özlük hakları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre iktisap ettikleri bircümle haklar, 24/4/1966 tarihinden bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar aynen devam eder.

Yukardaki fıkrada zikredilen haklara ait intibaklar 24/4/1966 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yapılır.

Geçici Madde 8 – Bütçelerinin aylık ve ücret tertiplerinde ödenek bulunmaması sebebiyle bekçi ücretlerini ödiyemiyen özel idareler borçlanmak suretiyle bekçi ücretlerini ödemişlerse borçlanılan miktar geçici 6 ncı maddenin 1 inci fıkrasındaki hükme göre tahsil edilen bekçi parasından alınmak suretiyle mahsub edilir.

Madde 47 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 48 – Bu Kanun hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

**772 SAYILI KANUNA EK VE DEĐİŐİKLİK GETİREN MEVZUATIN
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Deđiőtiren Kanunun Numarası	772 sayılı Kanunun deđiőtiren veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
920		3/8/1967
6462	3,6	3/5/2013
Anayasa Mahkemesinin 15/10/2020 tarihli ve Esas No.:2020/14; Karar No.:2020/58 sayılı Kararı ile	6	3/12/2020